

Kan den private sektor redde verdensmålene for de fattigste?

September, 2020

Torsdag den 5. september skal den nye [Udviklingsminister Rasmus Prehn i samråd](#) om den private sektors rolle i at hjælpe udviklingslandene til at tilpasse og omstille sig til klimaforandringerne.

Det er positivt, at vi har fået en regering, der tager klimakatastrofen alvorligt. I Information den 24. august skriver Udenrigsministeren, Klimaministeren og Udviklingsministeren, at Regeringen har som målsætning at bringe Danmark i front igen på klimaområdet, også når det gælder verdens fattigste lande og folk. De vil løfte Danmarks ansvar internationalt for at hjælpe udviklingslandene med at omstille sig til en mere bæredygtig fremtid og tilpasse sig de klimaforandringer, der allerede nu rammer fattige mennesker i fattige lande langt hårdest.

Der er mulighed for et enormt erhvervseventyr for danske selskaber i at bidrage til omstilling mod vind, solceller og anden bæredygtig energi, hjælpe med bedre vandforbrug og meget mere. Men der er nogle faldgruber, hvis privatsektor bistanden skal komme verdens fattigste til gavn. Og det skal den, særligt når vi blander udviklingsbistanden med private midler.

Nedenfor præsenterer vi nogle fakta og udfordringer for den private sektors rolle i udviklingsbistanden.

Der er et kæmpe finansieringsgab for at nå Verdensmålene.

FAKTA: [UN-SDSN og IMF vurderer](#), at der for de 59 fattigste lande mangler 3-500 mia. dollars årligt, hvis de skal nå Verdensmålene. Det er ovenikøbet under forudsætning af, at de har en stabil vækst og øger deres skatteopkrævning markant.

Det er en illusion at den private sektor vil lukke finansieringsgab

Der har bredt sig en illusion, særligt i den tidligere regering, om at den man kan 'geare' statslig udviklingsbistand ved at blande den med private investeringer. En ide om, at "milliarder til billioner", forstået således, at statslige bistandsmidler gennem blandet bistand med private midler kan rejse umådelige summer. Det er meget langt fra virkeligheden:

FAKTA: [En ny rapport fra ODI](#) viser, at én bistandskrone i gennemsnit kun udløser 75 ører privat kapital i perioden 2012-17. I de fattigste lande er det kun 37 ører for hver én offentlig krone.

Private investeringer går uden om de fattigste lande

De private investeringer går uden om de fattigste lande. Det fremgår tydeligt af en [ny rapport fra OECD og UNCDF](#):

FAKTA: Af de \$154 mia dollars privat kapital mobiliseret fra 2012-17 som blandet bistand med støtte fra offentlige midler gik kun \$9,3 mia. dollars eller 6% til de mindst udviklede lande.

Gør Danmark og IFU det bedre?

Det er yderst vanskeligt at få indsigt i, hvad Investeringsfonden for Udviklingslandene, IFU, foretager sig. Men vi har nogle forskellige tal. Ifølge forfatteren til [ODI-rapporten](#) gør følgende sig gældende for blandet bistand fra Danmark i perioden 2012-15:

FAKTA: Danmark mobiliserede 11,7 mia. kroner, 64% gennem blandede kreditter og 36% gennem garantier og forsikringer. Kun 7% gik til lavindkomstlande og under 10% til Afrika. Over halvdelen gik til industri, miner og byggeri.

FAKTA: En [ny evaluering af IFU](#) viser, at 38% af IFU's projekter kun har ingen eller begrænset additionalitet, altså at investeringerne formentlig ville have sket uden statslig støtte. Når additionaliteten er lav skyldes det delvist, at IFU's privatsektor-fonde har så høje krav til afkast (10-12%), at de projekter IFU udvælger formentlig kunne være blevet finansieret uden offentlige midler. Det er samtidig meget usikkert hvad udviklingseffekten er af IFU's investeringer. IFU mangler ifølge evalueringen i alle faser af projekterne fokus på udviklingseffekten af deres investeringer.

Hvad så med klimabistanden og den private sektor?

Ved Klimatopmødet i København i 2009 lovede de rige lande \$100 mia. dollars årligt i klimabistand oven i den eksisterende udviklingsbistand fra 2020. Danmarks fair andel er 5 mia. kroner om året. Desværre er vi langt fra det mål både globalt og i Danmark. Globalt blev der i 2017 givet 54,5 mia. dollars i klimabistand, men overvejende som lån og blandet privatsektor bistand. I klimabistand skelner man mellem omstilling (mitigation) til bæredygtige løsninger, fx bæredygtig energi, og tilpasning (adaptation), hvor man tilpasser sig de store forandringer som klimakatastrofen allerede har skabt eller forventes at skabe. Overordnet er der potentielt store kommercielle (danske) interesser i omstilling, mens tilpasning er mindre kommercielt interessant. Dertil kan man argumentere, at når de rige lande har brugt planetens klimagas-kvot og konsekvenserne mest rammer de fattige lande, så har vi en klimagæld, som vi skal indfri, ikke mindst gennem betaling af kompensation for den tilpasning fattige lande er tvunget ud i. Derfor er det ikke fair at det er lånebistand, der skal finansiere tilpasningen, det bør være gavebistand som kompensation for skader og tab, som de rige lande har påført dem.

FAKTA: [Et OECD studie](#) viser, at kun lidt over 25% af al klimabistand går til tilpasning, og at næsten al eksportkreditstøtte går til omstilling, mest til bæredygtig energi

FAKTA: Et [andet OECD -studie](#) viser, at der i 2017 blev mobiliseret \$8,5 mia. dollars i blandet bistand til bæredygtig energi. Det er 27% af al blandet bistand det år. Men kun 4% af investeringerne gik til de mindst udviklede lande

Konklusionen bliver, at blandet bistand til klima helt overvejende er til klimaomstilling og stort set ikke kommer de fattigste lande til gode. Der er simpelt hen ikke kommercielle interesser i at hjælpe de fattigste lande til at tilpasse sig klimakatastrofen.

Hvad kan vi lære af disse fakta?

Blandet bistand med den private sektor går overvejende til mellemindkomstlandene og til de 'hårde' økonomiske sektorer. De direkte udviklingseffekter for fattige mennesker er ofte tvivlsomme. Klimabistanden går helt overvejende til omstilling i mellemindkomstlandene, og særligt når bistanden blandes med privatsektor midler går den uden om de fattigste lande og deres behov for tilpasning. Der er potentielt et nyt erhvervseventyr for danske selskaber i at være med til at skabe den nødvendige grønne omstilling i fx energisektoren. Men det er ikke nødvendigvis direkte til gavn for verdens fattigste.

I sin nuværende form vil blandet offentlig-privat bistand ikke lukke finansieringsgabene for de fattigste lande. Det er begrænset hvor mange nye private midler hver bistandskrone investeret i blandet

bistand giver. Særligt de 'bløde' sektorer om uddannelse, sundhed, demokrati og god regeringsførelse bliver ikke tilgodeset, og hvis stadig mere bistand bliver blandet bistand, vil fattigdomsorienteret bistand blive mindre.

Den nye kritiske evaluering af IFU samt den nye viden om privatsektor bistandens muligheder og begrænsninger bør få Folketinget og Udviklingsministeren til at gentænke den private sektors rolle i dansk udviklingsbistand. Det er nødvendigt at have et langt stærkere fokus på at nå fattige mennesker i fattige lande med udviklingsbistanden, også når den blandes med private midler. Verdensmålene har som et central løfte ikke at lade nogen i stikken og nå de svageste først. Det løfte skal dansk bistand bidrage til.